

Örnek, Sedat Veyis 1969 “Manda Gözü”, *Türk Dili Dergisi*, Nisan, Cilt XX,
Sayı 214, 521-532.

GARA: Olsun... O meşe ağacını görüp dönceğim. Yalnız o kadarıcık.
 PREN: O meşe ağacını çoktan kestiler.
 GARA: Yerini görürüm...
 SALSİ: Yeri de kalmadı. Apartıman yaptılar oraya.
 GARA: Olsun...O meşe ağacından ille bi şey kalmıştır yine, öyle büyük bir meşe ağacıydı ki....
 PREN: Öyleyse niçin paraları geri verdin?
 GARA: Paralarınızı vermesem, sokmazdınız beni kente....
 SALSİ: Laf anlamıyorsun, seni asarlar kentte.
 GARA: Size ne? Assınlar... Ama yalnız... Senin sözün geçer Salsi, ne olur beni o meşe ağacının olduğu yerde assınlar. (Susma.) Şimdiye kadar asılacak öyle büyük suçlar işledim ki, her sefer asacakları yerde ma-

dalya verdiler bana... Belki yine öyle olur.
 PREN (GARA'nın arkasına geçer): Niçin başka yoldan gitmedin kente de, burdan geçtin?
 GARA: Söyledim ya, paranızı geri vermek için...
 SALSİ (Talvarır): Hadi Gara... Git burdan...
 GARA: Peki ama niçin?
 SALSİ: Gara, çünkü sen Gara değilsin!...
 GARA (Hep sakın konuşurken ilk olarak bağırır): Gara'yım ben, Gara'yım...
 SALSİ: Gara değilsin...
 GARA (Haykırır): Gara'yım! (Arkasındaki PREN tabancasını çıkarır, doğrultur, GARA'yı vurur. GARA, işediği yere yıkılır. Yattığı yerde kurararak.) Görürsünüz, yine madalya verecekler işte... Onu da sana veririm Salsi. Gara'yım, şimdi anladınız mı? Ben Gara'yım...

DİL DEVRİMİNDEN BU YANA DÜZYAZI ÖRNEKLERİ

10 lira

SÖYLEŞİLER

Nurullah Ataç

15 lira

Sedat Veyis Örnek MANDA GÖZÜ

(Oyun, 1 Perde)

KIŞILAR

FETTAH, 40-45 yaşlarında
 HAYDAR, Aynı yaşlarda
 RÜSTEM DAYI, 60-65 yaşlarında
 MECİT AĞA, Aynı yaşlarda
 MAHMUT EMMİ, Aynı yaşlarda
 HACER, 30 yaşlarında
 RAFET, 40-45 yaşlarında
 ELVAN ÇOCUK, 10-12 yaşlarında

Sahne, çabucak değişebilen, iki yüzü, dört, beş panodan ibarettir. Panoların bir yüzü Köy İhtiyar Kurulu'nun toplandığı odayı, öteki yüzü RAFET'in evindeki iki göz odadan birini gösterir. Her iki oda için, sadece oyunda geçen öğeler bulunur: Kapı, pencere, kerevet, hasırdan alçak iskemleler, su testisi vb.

Konuşmalarda zive, her hangi bir yöresel ağız kullanılmaz. ELVAN ÇOCUK'un üstündekinden başka, herkesin sırtındaki, gündelik giyimidir.

I

(Köy İhtiyar Kurulu'nun toplandığı oda.)
 FETTAH (Pencerenin önünde dikilmektedir. Dışarıya bakarak): Hava bozdu Rüstem Dayı. Aktaş'ın yukarısında bulutlar kümelendi ki...
 RÜSTEM: Yağacak galiba. Zaten iki günden beri kızdırıp duruyordu.
 FETTAH: Bir boşalırsa, dur durak bilmez. Toprağın altını üstüne getirir vallahi!
 HAYDAR: Bildirki yağmur aklımız da mı? Yer-gök suya kesmişti hani...
 RÜSTEM: He ya... O nasıl yağmurdu öyle? Tutun ki, tufan! Tufan dediysem, Hazreti Nuhunki hiç kahrıldı yanında.
 HAYDAR: Yine tevatüre başladın Rüstem Dayı.
 RÜSTEM: Sen ne diyorsun bre Haydar?

Bu köy kurulduğundan beri öyle bir yağmur görmemişti.
 HAYDAR: Zorlaaa... Bir duyan da essah sanacak.
 RÜSTEM: Yalan mı ya?
 HAYDAR: Abarttığın kadar değildi.
 FETTAH: Yağmuru bırakın da, pencereden dışarıya bakın hele...
 HAYDAR (Kalkar, pencereye yaklaşır): Ne olmuş ki?
 FETTAH: Şu gelen Mecit Ağa değil mi?
 HAYDAR: Dur bakayım... Sahi o...
 FETTAH: Yel-yepelek gelişine bakılırsa, bir şeylere camı sıkılmış yine...
 HAYDAR: Haklısın Fettah. Var bir sıkıntısı... Yoksa böyle evcen yürümez bu herif.
 RÜSTEM: Hele gelsin... Sorar öğreniriz.
 MECİT (Girer): Selâm!
 RÜSTEM: Aleyküm selâm Mecit. Hoş geldin.
 FETTAH: Buyur ağa. Şöyle kerevete buyur.
 RÜSTEM: Şu tabakayı al da, bir cigara sar.
 MECİT: İstemez.
 HAYDAR: Uşaklara söyleyelim, çalkama neyin yapınlar. Hava da bir boğucu ki...
 FETTAH: Aşağıda, buz gibi suyla bir çalkama yaptırırım canım. Yüreğin soğur.
 MECİT: İstemez dedik ya...
 RÜSTEM: Canım sikkına benzer. Ne o, bir

mazaratlık filan mı var?
 MECİT: Bu köy gün güne bozuluyor Rüstem...
 Rezillik aldı yürüdü.
 RÜSTEM: Hayrola?
 MECİT: Olup biteni bir bilsen, hiç de hayırdan kapı açmazdın.
 RÜSTEM: Merak ettim doğrusu... Şu ağzındaki baklayı çıkar da, neyin nesiymiş seni böyle kara kara düşündüren, biz de anlayalım.
 FETTAH: He ya... Merak ettik doğrusu...
 HAYDAR: Mecit Ağa'nın suratına bakılırsa, öyle ufak tefek bir şey olmasa gerek.
 MECİT: Sen ne zamandan beri insanın suratından feylini ve de olup biteni keşfetmeyi öğrendin, Angut Haydar?
 HAYDAR: Angut deme Mecit Ağa! Bilin ki, bu Angut lafına evvel-eski kızarım.
 RÜSTEM: Hele sen sus Haydar! Sus da, şu işin aslını astarını bir öğrenelim.
 MECİT: İşin aslı astarı, dünkü veletler boylarına bakmadan eşkiyalığa çıkıyorlar.
 RÜSTEM: O da ne demek?
 MECİT: Rafet'in veledi olacak Elvan, benim mandanın gözünü çıkarmış.
 RÜSTEM: Yok canım!.. Bak hele keretaya!
 FETTAH: Durup dururken mi? Zoru neymiş peki?
 MECİT: Elvan'ı bul da, zorunu ondan sor.
 FETTAH: Pek öyle hayta bir çocuğa benzemez ya bu Elvan... Kaza maza olmasın sakın?
 MECİT (Öfkeli): Ben kaza maza anlamam. Canımdan çok sevdiğim mandam kör oldu gitti.
 RÜSTEM: Canım, hemencecik hayıflanma öyle. Belki de küçücük bir yaradır. Nalbant Hüsrev'e bir baktırırın. Melhem çalar, bir çaresine bakar.
 MECİT: Göz förtlemiş çıkmış, sen hâlâ melhemden söz ediyorsun.
 HAYDAR: Canım, gözü förtledi diye, manda elden çıkmadı ya bre Mecit Ağa. Varsın bir gözü de görmesin. Alt tarafı...
 MECİT: Haydar! Angut Haydar! Sen ömrü billâh manda gözüne canü gönülden bakın mı hiç?
 HAYDAR (Biraz bozuk): Baktım... Ne olmuş yani?
 MECİT: Bakmamışsın... Baksar böyle bo-

nuşmazsın. Manda deyip geçme Haydar! Abul-abut, battal ve de tembel bir hayvandır. Amennâ! Pekiii... Ya gücüne kuvvetine ne dersin? Onu da geç... Lâkin, gözleri?.. Süzgün, baygın, kara sevdalı gözleri?... Manda dediğin bir bakar ki, değme avrat haltetmiştir yanında. Sanırsın bin yıllık sevdalı...
 HAYDAR: Hey be! Başımıza rastuklu Raziye yapıp çıktın manda kömüşünü! Senin manda dediğin hayvan iyice ver yesin, su bulsun gevşesin. Hiç mi manda görmedik...
 RÜSTEM: Canım kesin şu tartışmayı da, işi dipten doruğa anlayalım bir iyice. Mecit, şu işi bir emâçer anlat, biz de köy İhtiyar Kurulu olarak bir karara varalım, değil mi ama canım?
 MECİT: Anlatuk ya işte... Almış taşı, vurmuş gözünün ortasına...
 RÜSTEM: Durup dururken mi?
 MECİT: Yok.
 RÜSTEM: Ya?
 MECİT: Manda bunların bostanına girmiş, ucundan kıyısından, az biraz otlamış.
 FETTAH: Karpuz bostanlarına mı?
 MECİT: He.
 RÜSTEM: Oğlan da mandayı kovmak için...
 FETTAH: Taşla üstüne seğirtti zaar.
 RÜSTEM: Demek ki, bir sebebi varmış Mecit. Yoksa, ortada fol yok, yumurta yokken... Değil mi ya? Bostana girince iş değişir.
 MECİT: Girdi diye? Hayvan bu...
 RÜSTEM: Hayvan olmasına hayvan ya, Rafet de emek verip bostan yetiştiriyor.
 HAYDAR: Çok zarar vermiş mi bari bostana?
 FETTAH: Seninki de amma sual! Manda bostana girecek de, zarar vermeyecek ha?
 MECİT: Rafet de akıl edip, bostanın kıyısına çit neyin çekseydi.
 FETTAH: Kolay mı koca bostanın çevresine çit çekmek?
 MECİT: Öyleyse zararına da katlansın.
 FETTAH: Onda da sen haklısın Mecit Ağa.
 RÜSTEM Çocuk kötülüğüne atmamıştır canım. Aslına bakarsan, çocukların hayvanlardan pek farkı olmaz. Hani ne demişler: "Çocuk akli, it akli!"
 MECİT: Yooo Rüstem. Elvan denen rezili savunmaya kalkışma hiç. Bu iş öyle ana-

sözyle môtasözüyle geçiştirilecek cinsten değil. Ben kanıma kan isterim.
 RÜSTEM: Hoppalaaa! Ortada sanki cinayet var. Bir kazadır olmuş işte. İşi büyümenin ne gereği var bre Mecit Ağa!
 MECİT: Kaza mı? Oh, ne iyi... Oğlan taşı alıp, gözü budur diyerek en sevdiğim mandamı kör ediyor, sen buna kaza deyip geçiyorsun. Biz mahlumuzu davarımızı dağda bulmadık Rüstem. Emek verdik, büyüttük, besledik, bugüne getirdik.
 HAYDAR: Ona bakarsan, Rafet de oğlunu çingenelerden satın almadı. O da büyüttü, besledi, zar zor bugüne getirdi.
 FETTAH: Rafet'in marazlı karısı Hacer, bir oğlum olsun diye az mı ziyaret ziyaret dolaştı, az mı adak adadı?
 MECİT: Açıkça konuşun da, bileyim: Oğlandan yana mısınız, benden yana mı?
 RÜSTEM: Ne senden yanayız, ne de oğlandan. Bizim işimiz bir hal çaresi bulmak.
 MECİT: Nasıl hal çaresiymiş o?
 RÜSTEM: Düşünüyoruz... Değil mi kurul üyeleri?
 HAYDAR: Düşünüyoruz ya...
 FETTAH: Her iki tarafı da memnun edecek bir çare bulacağız elbet.
 RÜSTEM: Burada olmayan öteki kurul üyelerine de danışacağız. Rafet'i de dinleyeceğiz, Elvan çocuğu da... Meselenin aslını astarını bir iyice öğrenmemiz gerek. Biz, bugüne bugün burada, köyün hak ve hukukunu ve de asayişini korumak için...
 MECİT: Kes bakalım şu nutku. Oğlanı zar bulursun sen.
 RÜSTEM: Niye?
 MECİT: Kaçıp gitmiş. Dünden beri kayıp. Korulukta saklanıyor, dediler. Ardına yavaşmaları saldım; koruluğun altını üstüne getirmişler, yine de bulamamışlar. Zaten buldursaydım, burada ne işim vardı; ben kendim hallederdim meselemi.
 RÜSTEM: Yanlıyorsun Mecit. Dağ başında yaşamıyoruz. Her işin bir yolu yordamı vardır.
 MECİT: Onun için mi parmak kadar çocuğu benimle bir tutuyorsunuz?
 FETTAH: Biz öyle bir şey demedik ki...
 MECİT: Sen değil miydin, az önce Hacer'in oğluna gebe kalmak için, ziyaret ziyaret dolaştığını söyleven...

FETTAH: Bak şimdi... Lafı nereye çekiyor...
 MECİT: Nereye çekiyormuşum?
 FETTAH: Bak, Mecit Ağa. Akli başında, köyümüzde hatırı sayılır bir kişisin. Kasabayla bir işimiz olursa, sen halledersin. Kasabadan, kentten gelen konukları sen ağırlarsın. Ağasın, köyümüzün diğer köylerden aşağı kalmasını istemezsin ve de elinden geleni bir emâçer yaparsın. Lâkin bir huyun var ki, ben kendi şahsıma hiç mi hiç tutmam.
 MECİT: Neymiş o huyum?
 FETTAH: İnadın... İnatla birinciye gelirsin bu köyde.
 HAYDAR: Fettah doğru söylüyor. Bu köyün sözü mü olur? Çevre köylerde de, inatta seni geçen bulunmaz.
 RÜSTEM: Haklılar Mecit.
 HAYDAR: Senin Elvan dediğin daha ne ki? Engücü on, on iki yaşında. Akli zarara ziyana pek ermez ki...
 FETTAH: Cahalın biri canım.
 MECİT: İyi vallahi... Cahal diye, yarın bir gün köyü ateşe verecek olsa...
 RÜSTEM: Yok canım, cahal dedikse, o kadar da değil. Fettah'ın demesi...
 MECİT: Bana akıl öğretmeye kalkmayın. Köy İhtiyar Kurulusunuz diye ahkâm mı kesiyorsunuz? Ben sizin gibileri on kere cebimden çıkarırım. Hem anlamadığım bir şey var: Çocuğun sorumsuzluğunu savunuyorsunuz da, mandaninkini neden hesaba katmıyorsunuz?
 RÜSTEM: Onda da sen haklısın. Doğru... Adı üstünde: Manda.
 MECİT: Manda ya... Tanrının bir garip yarattığı... Çifte koş, çubuğa koş ağzını açmaz. Kağniya tepeleme meşe odunu yükler, sapı samanı dağ gibi yığ, üç gün üç gece bana mısın demeden dağ bayır çeksin. Tüketsin ömrünü boyunduruk altında...
 HAYDAR: Ne yapalım Mecit Ağa? Baş köşeye mi oturtalım mandayı? Soğuk şerbetler, demli çaylar mı sunalım boyunduruğa koşuluyor diye? Tanrı hayvanı hayvan, insanı da insan diye yaratmış.
 MECİT: Zıddıma zıddıma laf etme Haydar! Ben öfkemden pathyorum, sen tutmuş lügat paralyorsun orada. Zevzekliğin sırası değil...

MAHMUT (*Girer*): Selamünaleykim millet!
 FETTAH: Aha, Mahmut emmi de geldi.
 RÜSTEM: Hoş geldin Mahmut. Biz de sana haber iletcektik.
 MAHMUT: Daha önce gelecektim ya, uyuyup kalmışım. Baksanıza şu havaya...
 RÜSTEM: Yağmasına yağacak ya, göğün gürlemesini bekliyor.
 MAHMUT: Geçmiş olsun Mecit Ağa... Elvan çocuk bilmeyerek senin mandanın gözünü sakatlamış.
 MECİT: Bilerek...
 MAHMUT: Bilerek yapmaz. Durup dururken hiç yapmaz.
 MECİT: Bakıyorum da, oğlanın üstüne toz kondurmuyorsun. Avukatı kesildin başıma. Haydi sen neyse... Rafet'le akrabalığın ortada... Ya bunlara ne demeli? Deminden beri söylemediklerini bırakmadılar bana. Sanki mandanın gözünü çıkaran Elvan çocuk değil de, benim. Amma iş yavul!
 RÜSTEM: Bak şimdi... Mahmut da esahdan öyle sanacak.
 MECİT: Yalan mı ya? Üçünüz üç yandan verip veritirdiniz.
 RÜSTEM: Lafı uzağa çekme Mecit. Biz, meseleyi tathya bağlamak için, bir çare bulmaya çalıştık.
 MAHMUT: Buldunuz mu bari?
 RÜSTEM: Bulacağız... Köy İhtiyar Kurulu olarak meseleyi karakola filan düşürmeden, her iki tarafı da memnun edecek bir çare bulacağız.
 FETTAH: Benim aklıma bir çare geldi bile.
 RÜSTEM: Söyle bakalım Fettah...
 FETTAH: Rafet'in bir mandası olacaktı, değil mi Mahmut emmi?
 MAHMUT: Evet.
 FETTAH: Diyorum ki, Rafet'in mandasını Mecit Ağa'nın sakatlanan mandasıyla değiştirecek...
 HAYDAR: Hiç de fena fikir değil...
 MECİT: O kocamış mandayla mı? Ona manda demek için bin tanik ister. Şurda kaç günlük ömrü kalmış ki?
 MAHMUT: Tevatür etme Mecit. Bayağı manda işte. Üstelik dişi de. Mevsimi gelir yavrular. Malağını da istediğini gibi büyütürsün.
 MECİT: O mu yavrulayacak? Onun döl ver-

cek canı mı kalmış bre Mahmut? Söylediğin şeye soncağız bebeler bile güler. Ha benim dişleri dökülmüş anamın döl vermesi, ha Rafet'in mandasının... Söylediğin şeye senin de aklın yatmıyor ya... Laf ola, beri gele...
 HAYDAR: Peki, yüz pangunot versin Rafet sana. Cereme olarak...
 MECİT: Ne işe yarayacak yüz pangunot?
 HAYDAR: Mandayı baytara gösterirsin... Masrafını karşılar.
 MECİT: Göz elden çıkmış diyoruz, sen hâlâ baytardan bahsediyorsun.
 HAYDAR: Peki iki yüz versin.
 MECİT: Haydar! Angut Haydar! Onurumu açık artırmaya çıkarmadım ben. Rafet'in vereceği iki yüz lirayı rakı sofrasında meze parası diye ortaya atmaya utanırım ben. Para delisi olmadığımı çok iyi bilirsin.
 MAHMUT: O olmaz, bu olmaz... Bari sen bir çare bul da, biz de oluruna bakalım.
 MECİT: Ben mandamı isterim.
 MAHMUT: Anlaşılan işi yokuşa sürmek istiyorsun sen. İnadin tuttu ki bi yol...
 MECİT: Bana bak Mahmut! Sen bu işe karışma! Burada Köy İhtiyar Kurulunun üç üyesi varken, sana iş düşmez.
 MAHMUT: Haklısın... Ama, ben de bu köyün adamiyim. Benimkisi işi sulha bağlamak, iki tarafı da memnun etmek.
 MECİT: Daha çok Rafet'i...
 MAHMUT: İkinizi de...
 MECİT: Öyleyse Elvan denen veledi kulağın dan tutup yanına getirsene...
 MAHMUT: Benim candarma olduğumu kim söyledi sana?
 MECİT: Gördün mü, nasıl yan çiziyorsun? Hem, dedim ya, sen bu işe burnunu sokma Mahmut. Ben hesabımı kendim görürüm.
 MAHMUT: Hesabı görürken iyi dikkat et Mecit. Sakin sonunda sen de zararlı çıkmayasın ha...
 MECİT: Tehdit mi ediyorsun?
 MAHMUT: Ne haddime... Benimkisi yolun başındayken uyararak seni.
 RÜSTEM: Canım, kesin şu karşılıklı laf çakıştırmayı... Amma da uzattınız ha!
 MECİT: Anlaşılan hepiniz birlik olmuştunuz, çakal oyununa getireceksiniz beni. Tooooo! Öyle kolay kolay tongaya basman

ben. Gerekirse bu işin karakolu var, mahkemesi var, daha olmadı...
 MAHMUT: İntikamı var, değil mi?
 MECİT: Var ya, ne sandıydın? Göz göre göre, hakkımızı mı çiğneteceğiz? Adımızı, köy içindeki itibarımızı iki paralık mı edeceğiz? Elvan denen dükkü itin yaptığı yanına kâr mı kalacak sanıyorsun?
 MAHMUT: Duyuyor musunuz Kurul Üyeleri? Bunun feyline geçenler hiç de hayıra yorulmaz desem, yeridir.
 RÜSTEM: Sen onun konuşmasına bakma Mahmut. Mecit hemencecik öfkelenir ve lâkin yüreği temizdir. Bilmez değilsin ya...
 MECİT: Langur-lungur konuşup da tepemi attırma Rüstem!
 RÜSTEM: Sen de sabrımızı taşırmayı kes artık. Biz üzüntülüsün diye alttan aldıkça, sen tepemize bineceksin neredeyse... Bu kadar da olmaz ki canım.
 MECİT: Anlaşıldı. İş ört bas edeceksiniz siz. O zaman ben bilirim yapacağımı.
 MAHMUT: Neymiş yapacağın?
 MECİT: Mahmut... Kurdun meselini bilir misin? Hani kurda sormuşlar: "Niye boynun kalmı" diye. O da: "Kendi işimi kendim görürüm de, ondan" demiş.
 MAHMUT: Yanlıyorsun Mecit. O eskidenmiş...
 RÜSTEM: Mahmut'un hakkı var. Sen kendi feyince harekete kalkarsan, kanunun ve de hükümetin demirden eli öyle bir yapışır ki yakana, ağalığın mağalığın fayda etmez.
 MECİT: Öyle mi keleş Rüstem?
 RÜSTEM: Öyle ya çöpür Mecit!
 MECİT (*Birden büyük bir öfkeye kapılır*): Peki ulan Rüstem! Fettah! Haydar! Mahmut! Eğer ben de çocuğun boynundan kan çıkarmazsam, bana da Mecit Ağa demesinler!
 RÜSTEM: Hey! Hey! Kendine gel Mecit! O nasıl sözler öyle?
 MECİT (*Öfkesi daha da kabarır*): Hemi de ırzıma, nikâhıma yemin olsun ki... Ve de karım, kızanım rezil malamat olsun ki... Eğer ben de Elvan denen piçin boynundan kan çıkarmazsam, boynuzlu godoşun teki olayım! Şu köyün ve de çevre köylerin içinde adım namussuza çıksın...

Var mı bir diyeceğimiz? (*Şaşkınlık. Odadakiler birbirlerine bakarlar.*) Ne öyle bel bel birbirinize bakıyorsunuz düzülür?
 RÜSTEM: Höst deli Mecit! Kendine gel bakayım. Ağzından çıkanları kulağın duyuyor mu?
 FETTAH: Aman Mecit Ağa! Ortada ne var canım. Geri al yeminini.
 HAYDAR: Tövbe de! Biz de duymamış olalım.
 MECİT: Biz duymamış olalım demek de, nesi? Duyasınız ve de köye yayasınız diye söylüyorum işte. Eğer ben de o marazlı itin...
 MAHMUT: İş çığırından çıkardın ki, düzeltmek için netssek faydasız gayrı.
 RÜSTEM: Peki ya, Mecit, bu kadar ağır yeminden sonra ne olacak şimdi?
 MECİT: Varın orasını da sizler düşünün. Benden günah gitti. (*Kapıyı sertçe vurarak çıkar. Odadakiler bir süre susarlar, birbirlerinin yüzlerine endişeyle bakarlar.*)
 RÜSTEM: Yavv, kurul üyeleri... Bu nasıl bir iş böyle? Herif bağıra bağıra bastı yemini, sonra da çekip gitti.
 HAYDAR: İş sarpa sardı canım. Hemen bir çare bulmamız gerek.
 FETTAH: Haydar'ın hakkı var Rüstem Dayı... Bir mazaratlık çıkmadan tedbirimizi almalyız.
 RÜSTEM: Mahmut! Sen Rafet'e haber ver de, şu sıralar ortalıkta görünmesin.
 MAHMUT: Peki... Ben gidiyorum. Siz de gerekli tedbiri almakta acele edin. Bu iş hiç ihmale gelmez. Sonra hepimiz cünhalı düşeriz.
 RÜSTEM: Sen merak etme.
 MAHMUT: Haydin eyvallah...
 RÜSTEM: Güle güle...
 FETTAH: Güle güle Mahmut Emmi...
 HAYDAR: Ayağını çabuk tut Mahmut Emmi...
 MAHMUT: Olu olur. (*Çıkar.*)
 RÜSTEM: Şimdi aramızda bir iş bölümü yapalım, Fettah?
 FETTAH: Buyur dayı?
 RÜSTEM: Sen doğruca muhtara git.
 FETTAH: Olur dayı.
 RÜSTEM: Haydar, sen de öteki kurul üyelerine haber ver, hemencecik buraya gelsinler.
 HAYDAR: Peki dayı.
 RÜSTEM: Ben de, o değilden karakola bir

bir haber çılatayım.

(Gök gürlütüsü.)

FETTAH: Yağmur boşanacak!

HAYDAR: Amma gürlledi ha!

FETTAH: Laf aramızda, Mecit de yaman gürlledi ha! Eğer yeminin ardı gelirse...

(Gök gürlütüsü.)

RÜSTEM: Haydin bakayım... Yağmur bastırılmadan kopun. Herkes işinin başına!
(Sahne kararır.)

II

(Sahne aydınlanır. RAFET'in evinde-i olurma odası.)

HACER: Hay gözün kör olmasın Elvan! Dertsiz başımızı derde soktun.

RAFET: Dert ki, ne dert... Mecit kudurmuş, yere göğe sığmıyormuş. Köy İhtiyar Kurulu zaptedememiş.

HACER: Şimdi ne olacak Rafet?

RAFET: Bilmem ki...

HACER: Ya karakola haber salıp, candarma getirirlerse? Ya oğlanı zorla götürürlerse?

RAFET: O kadar da uzun boylu değil. Köylük yerde olur böyle şeyler. Eninde sonunda Mecit Ağa'yı yola getirirler. Mahmut Emmi de benimle birlik. Köyde hatırı sayılır Mahmut Emmi'nin. Kırmazlar onu.

HACER: İnşallah!

RAFET: İyice örtün mü üstünü?

HACER: Örttüm. Kolay kolay kimse bulamaz.

RAFET: Kızların haberi var mı? Elvan'ın samanlıktaki gızlendiğinden?

HACER: Yok... Korulukta biliyorlar. Demincek Zeynep Kız: "Ana, ekmeğe götürsek mi Elvan'a?" diye sordu. Azarladım: "Kes sesini! Elvan'ın adını anma" diye sıkı sıkı tembihledim.

RAFET: İyi etmişsin. Boş bulunmaya gelmez hiç...

HACER: Demek Mahmut Emmi işi sulha bağlayacak.

RAFET: Ortada sulh mulh yok daha. O senin umudun.

HACER: Demincek sen demedin mi?

RAFET: Mahmut Emmi'nin hatırını sayarlar dedim.

HACER: Rafet?..

RAFET: Ne var?

HACER: Gidip, Mahmut Emmi'ye bir de ben görsem, ha... Ne dersin?

RAFET: Otur oturduğun yerde. Kadın başına ortalağa düşme. Sonra ne derler adama?

HACER: Ne derlermiş?

RAFET: Kocasını olacak herif pısmış da, karısını kapı kapı elçi yolluyormuş diye köşe bucak gezip alay ederler. Şu köyün adamını daha bellemedin gitti. Sonra nasıl çıkarım elin içine?

HACER: Ne var ki bunda? Elvan'ın anası değil miyim? Karnımda taşıdığım, doğurup ortaya getirdiğim oğlumu görünür bir belâdan esirgeyemedikten sonra kaç para eder benim analığım? (Ani bir öfkeyle.) Hemi de giderim. Mecit'in de, Köy İhtiyar Üyelerinin de tek tek yakalarına yapışıp: "Uşak, siz hiç mi çocuk olmadınız?" derim. "Hiç mi ağaca, kuşa taş atmadınız? Hiç mi manda gözü patlatmadınız, kaş göz yarmadınız bre herifler?" diye bar bar bağırırım. Köyü başlarına yıkarım vallah!

RAFET: Hişt... Kendine gel Hacer! Bu iş erkek işi. Gerekirse ben yapışırım yakalarına. Elinin hamuruyla erkek işine karışma sen. Hem durum vaziyeti senin sandığın gibi kötü değil... Hele sabah olsun. Sabah olsun bi yol...

HACER (Yumuşak): Olsun Rafet... Sabah olsun, hayır olsun...
(Sahne kararır.)

III

(Sahne aydınlanır. Köy İhtiyar Kurulunun odası.)

RÜSTEM: Rafet... Senin Elvan çocuğun da kabahati var.

RAFET: Biz yok demiyoruz ki...

RÜSTEM: Bostandan manda kovalamanın da bir yolu yordamı olsa gerek. El kadar taşı alıp da, nah, gözü budur diyerek...

RAFET: Rüstem Dayı... Kaç kez söyledim: Kasten vurmamış ki çocuk.

RÜSTEM: Biliyoruz canım, biliyoruz... Kasten vurmamış ama, azıcık dikkat etseydi, bu iş de olmazdı. Mecit Ağa'nın gözü gibi sevdiği mandası tek gözülü kaldı. Hani, Mecit Ağa kasabaya inip dava açsa, bir iki demez cünhâl düşersen.

MAHMUT: Neyse, lafı uzatma şimdi. Oluruna bakalım Rüstem.

RÜSTEM: Oluru... (Düşünür. Soura.) Mecit buradaydı az önce. Köy İhtiyar Kurulu olarak bir çare bulup, teklif ettik.

HAYDAR: Baştan razı gelmedi ama, sonunda zorla kabul ettirdik.

FETTAH: Senin anlayacağın iki şartı var. MAHMUT: Neymiş?

RÜSTEM: Birincisi... Rafet, Mecit'ten özür dileyecek.

RAFET: Dileriz be Rüstem Dayı... İş özür dilemekle kapanacaksa, bir değil, iki de dileriz. Özür dilemekle küçülmez insan.

RÜSTEM: İkincisi... Elvan çocuğu bulup, buraya getireceksin Rafet.

RAFET: Çocuğu buraya getirmekte nesi oluyor?

RÜSTEM: Mecit yemin etti ya bi yol... Yeminini yerine getirecek.

RAFET: Yani, göz göre göre, Elvan'ı boğazlatacak mıyım? Kurban mı istiyor bu herif bizden?

HAYDAR: Ne kurbanı canım... Mesele senin anladığın gibi değil. Rüstem'in demesi, hani Mecit'in laf olsun diye yeminini yerine getirmesi...

RÜSTEM: Doğru söyledi Haydar. Senin anlayacağın...

RAFET: Lafı ağzımızda çürütmeyin de, açıkça söyleyin.

RÜSTEM: Açığı: Mecit bir çizik çekecek oğlanın boynuna... Bir damla kan ya çıkar ya çıkmaz.

RAFET: Delirdiniz mi siz yahu? Ya eli titirse, ya öfkesine kapılıp da...

HAYDAR: Daha neler... Biz burada eşek kadar adamlar bostan korkuluğu muyuz? Düşündüğün seye bak.

RAFET: Sen olsan düşünmez misin Haydar? Senin Yasin çocuğu getirseler buraya, hiç oralı olmadan, olup bitene seyirci mi kalırsın? Hangi biriniz böyle bir şey gözüünüzü kırpmadan bakabilirsiniz?

MAHMUT: Rafet'in hakkı var. Mecit öfkelenmiş mi, gözü hiç bir şey görmez.

RÜSTEM: Yok, yok... O başlandı. Öfkesini yauşturdu.

MAHMUT: Vallaha bilmem... Benim tanıdığım Mecit, öyle kolay kolay yumuşayacak cinsten değildir.

RÜSTEM: Yeminli yeminli gezerse daha mı iyi olacak? Yeminli kurt gibi kemirecek

içini. Olanı biteni komşu köyler bile duydu. Mecit'in yeniden adam içine çıkması için, yeminini sureta yerine getirmesi gerekiyor. Aziz Hoca'ya danışmış. O da: "Öfkene kapılıp yemin etmesen iyi olurmuş. Neyse etmişsin bir kere. Hemi de bir batman hâlâ yemmeyecek cinsten. Bari yalancıkdan yerine getir de yeminini, vebalinden kurtul." demiş. Sizin anlayacağınız kitapta da yeri varmış bu yemin meselesinin...

FETTAH: Kitapta yeri var mı, yok mu bilmem ama, herif yumuşamışken bu işi halleJelim derim.

RAFET: Mecit Ağa'nın yumuşadığından emin misin Fettah? Sakin oyuna moyuna getirmesin bizi?

MAHMUT: Sonunda bir yaramazlık olmasın da...

FETTAH: İyi ya işte... Biz de yaramaz bir şey olmasın diye uğraşıyoruz.

HAYDAR: Biz Mecit Ağa'yı yumuşatana kadar ne çektik canım... Siz de "he" deyiverin de, şu işi halledip, derin bir nefes alalım.

RÜSTEM: Haydi Rafet... Elvan çocuğu al da gel.

RAFET: Alıp, geleyim ya, benim içimde hâlâ kuşku var.

HAYDAR: Sen de amma kuşkuluymuşsun Rafet. Uzun ettin artık.

FETTAH: Hacer Bacı'ya söyle... Elvan'a bayramlık urbalarını giydirdirin.

MAHMUT: Bayramlık elbise de ne oluyor? Düşün mü var ortada?

FETTAH: Canım, hani, temiz pak giyirirse, başta Mecit Ağa olmak üzere hepimizin sevgisini kazanır.

RÜSTEM: Fettahın hakkı var. Oğlanın giyimli kuşamlı olması ve de terbiyeli terbiyeli Mecit Ağa'nın elini öpmesi iyi olur.

RAFET: Ne diyorsun Mahmut Emmi, alıp geleyim mi Elvan'ı?

MAHMUT: Başkaca çare kalmadı. Alıp geleceksin zaar. Baksana Kurul Üyeleri teminat veriyor.

RÜSTEM: Elbette teminat veriyoruz. Bugüne bugün Köy İhtiyar Kurulu olarak, köy halkının tüm meselelerini ve de nizâlarını sulha bağlamak için iş başında bulunuyoruz. Yoksa bundan kuşkunuz mu var?

MAHMUT: Yok... Kuşkunumuz yok ama, hani

benim demem ola ki Mecit, öfkesine neyin kapılıp da...

RÜSTEM: Elli kez söyleyecek değiliz ya be Mahmut... Herifçiğöglü açık açık söz verdi bize. Bir elini öptürecek, bir de belli belirsiz çizik çekecek boynuna! Hepsı bundan ibaret canım.

RAFET: Peki Rüstem Dayı... Evclallah sonra da size güvenerek getireceğim çocuğu bu raya.

MAHMUT: Bekle Rafet... Beraber çıkahm. Ben de eve gideceğim. Haydin eyvallah Ağalar!

RÜSTEM: Ayağınızı çabuk tutun. Oyalanmayın... Hava bozuyor yine...

MAHMUT: Merak etme. Geliriz vaktinde. (Çıkarlar.)

(Sahne kararır.)

IV

(Sahne aydınlanır. RAFET'in evindeki oturma odası.)

RAFET: Hacer! Kız Hacer!

HACER: Geldim, geldim. Hayırlı haberlerin vardır inşallah.

RAFET: Kurul Üyeleri Elvan'ı istiyorlar.

HACER: Mecit'e mi teslim edecekler?

RAFET: Yok canım... Elvan, Mecit'in elini öpüp, özür dileyecek. Mecit de yemini yerine gelsin diye, Elvan'ın boynuna kıl kadar bir çizik çekecek.

HACER (Heyecanlı): O nasıl iş öyle Rafet? Delirmiş mi bu herif?

RAFET: Merak etme. Cümlenin gözü önünde olacak bu iş... Oğlanın kılına dokunamaz.

HACER: Vermem çocuğu...

RAFET: Kurul Üyelerine söz verdim, getireceğim diye. Ayıp olur sonra...

HACER: Ayıp olacak diye... Ya Elvan'ıma bir zarar gelirse? Ya... (Korkulu.) Aman Allahım! Aklımdan geçenleri bir bilsen Ben Elvan'ı ortaya getirene dek ne çektim, sense tavuk boğazlatır gibi...

RAFET: Şamatayı bırak da, hazırla çocuğu...

HACER: Kararın karar ha? Götüreceksin demek?

RAFET: Götüreceğim.

HACER: Ben de gelirim... Kuvvet olurum sana.

RAFET: Otur oturduğun yerde. Ne işin var erkekler arasında.

HACER: Rafet... Eğer Elvan'ın bir kılına

halel gelirse, bu eve uğrama bir daha.

RAFET: Merak etme sen. Aldığım gibi getireceğim Elvan'ı... Öyle konuşuyorsun ki, bir duyan da, Elvan'ı yedi göbek yabancım sanacak. Bugüne bugün babasıym ve de hakkını hukukunu senden önce korurum. Çıkar aklımdan o düşünceleri...

HACER: Elimde değil ki... Hep kötü şeyler geliyor aklıma. Korkuyorum Rafet. Sadece çocuktan yana değil... Seni de...

RAFET: Uzattın Hacer... Kes bakalım şu korku lafını. Su var mı testide?

HACER: Var. Az önce kuyudan çektim.

RAFET: Taşı bir iyice doldur da, ver bakalım.

HACER (Testiden su doldurur. Taşı uzatır): Al... Al da, kana kana iç...

RAFET: Oh... Amma da susamışım yahu! Haydi bakalım, temizinden bir gömlek geçir oğlanın sırtına. Bayramlık urbasını da giysin. Elini yüzünü de bir iyice yıkayıver. Geçenlerde aldığım kasketi de vurursun başına... Tamam mı?

HACER: Tamam, tamam... Ama istemeye istemeye giydireceğim oğlanı. Bilesin bunu. (Odadan çıkarken, durur.) Rafet?

RAFET: Ne var yine?

HACER: Elvan'ı götürdüğün gibi sapaşağlam getireceksin... Hele bir yanına zarar gelsin... Bu eve bir daha adımını atturmam. Aklına yaz bunu. (Yan odaya girer.)

(Sahne kararır.)

V

(Sahne aydınlanır. Köy İhtiyar Kurulu'nun odası)

HAYDAR: Yahu, ne iştir bu böyle? Biri ille de yeminim diyor, öteki tek erkek çocuğum diyerek, oğlanın üstüne toz kondurmuyor.

RÜSTEM: İkisi de acur mu acur... Neyse, sulha bağladık sayılır. Bunlar bir zaman birbirlerini görünce yollarını değiştirir, selâmi sabahı keserler. Lâkin sonunda da barışlırlar.

HAYDAR: Barışmayıp da ne yapacaklar? Köylük yerde herkes birbirine muhtaçtır.

RÜSTEM: Doğru... Köy dediğin yer, yüz adım attın mı biter. Ya kahvede, ya camide yüz yüze gelir insan. O zaman da barış verir gider...

FETTAH: Farkında mısınız, Mahmut Emni de ağıltan ağa Rafet'in yanında yer aldı.

RÜSTEM: Eh, o kadar da olacak artık... Ak-raba dediğin de böyle günde kendini göstermeli...

FETTAH: Biz Rafet'e karşı değildik ki canım... Biz, İhtiyar Kurulu olarak işi tathya bağlayalım diyorduk. Şahsen ben ne Rafet'ten, ne de Mecit Ağa'dan yanayım. Her ikisi de köyün adamı... Her ikisiyle de hukukum vardır. Dahası, Rafet askerlik arkadaşım-dır.

RÜSTEM: Orası öyle ya... Rafet'in bunu düşüncecek akli mi kalmıştı başında? Demincek görmedin mi? "Elvan'ı buraya getireceksin" dediğimde, beti benzi nasıl da uçurdu?

FETTAH: Bu köyün malını davarımı zaptü rapt altına almak için, şöyle geçerli bir usul bulursak, bundan böyle bu gibi işleri ucun ucun önlemiş oluruz.

HAYDAR: İlle de mandaları...

FETTAH: He ya... Bu manda milleti oldum bitim battal hayvandır. Ne durdan anlar, ne sustan.

FETTAH: Bir de yer ki... Filin adı çıkmıştır yiyici diye. Fil, mandamın yanında kalem efendisidir canım.

RÜSTEM: Onlar gelene dek ben size bir yarenlik anlatayım da, dinleyin. Üç gündür Mecit'le Rafet'in arasını bulacağız diye anamız ağladı.

HAYDAR: Hakhsın dayı... Anlat da dinliyeek...

RÜSTEM: Vaktin birinde bir Mucur Hasan varmış... Hiç duymuşluğunuz var mıydı Mucur Hasan'ı?

HAYDAR: İlk senden duyuyorum...

FETTAH: Ben de...

RÜSTEM: Tepeköy'lü Mucur canım... Yüz okka mı ne gelirmiş...

HAYDAR: Yok deve!

RÜSTEM: Herifçiğöglü bir oturuşta bir kuzu-yu yer kalkarmış.

FETTAH: Şimdi de bir kuzuyu yeyip kalkan var. Yanısıra tepeleme pilavı, bakraç bakraç ayrıntı da cabası... Çerçi Osman'ı akıl etsene bi yol...

RÜSTEM: Orası öyle... Lâkin bu Mucur Hasan'ın derdi gücü yeşillikte... Yeşillik dediysem: sele sepet yeşil soğan, tere, kekik, yemlik... Sizin anlayacağımız herif değ bayır dolasıp otuyor...

HAYDAR: Uyduruyon mu ne, Rüstem Dayı? RÜSTEM: Ne uydurması yavru! Rahmetli dedem yemin billâh anlatırdı.

HAYDAR: Deden anlattıysa, bu iş tüm mar-tavala benzer ya... Neyse... Eeee?

RÜSTEM: Dedeme laf yok Haydar! Dedem, beş vakit namazında adamdı.

HAYDAR: Peki, kızma, kızma... Sonra?

RÜSTEM: Kavuna karpuzla merakı hepsin-den baskınmış Mucur'un... Karpuz gördü mü, deliye dönermiş. Ben deyim on kar-puz, sen de yirmi karpuz... Bir ağız eder-miş... He vallaha!

FETTAH: Dayı... Haydar'ın hakkı var galiba, azbiraz tevâtüre benziyor ya anlattığın, Neyse... Eeee... Sonra?

RÜSTEM: Siz öyle belleyin... Sonrası... Bir gün, bir karpuz tarlasına üç manda dal-mış... Manda ucdiysem, eskinin kömüşleri ki, Hindistan filleri haltetmiş bunların ya-nında! Alimallah koca bostanı bir ağız ede-cekler. Haşır haşır dalmışlar mı bostana?

FETTAH: Yeyip bitirmişler mi koca bostanı? RÜSTEM: Dur ki bi yol... İşin sonunu bekle ki...

FETTAH: Bekliyeek Dayı...

RÜSTEM: Mucur Hasan da mandalarla bir-lik... O da dalmış mı bostana... Üç dört okkahlık karpuzları yere çalıp, ikiye üçe böl-mesiyle, gövdesine indirmesi saniye sürü-yormuş!

HAYDAR: Mucur'u tevatür ettin ki, olursa bu kadar olur...

RÜSTEM: Sen öyle bil. Neyse... Lafı uzat-mayalım. Bostan sahibi mandaları görünce basmış feryadı. Uşak devşek ellerinde kaz-ma kürek, yürümüşler mandalların üstüne. Bir de ne görsün bostancı? Mucur da mandaların arasında değil mi! Çocuk-larına seslenmiş: "Aman uşaklar, aman kurbanınız olayım, mandaları bırakın da, Mucur'u dehlemenin yoluna bakın! Yoksa bostan elden gidecek!" (Gülüşmeler... Az sonra Mecit Ağa girer.)

MECİT: Bakıyorum da keyfiniz yerinde. Gü-lüşmeleriniz taa dışardan duyuluyor.

FETTAH: Rüstem Dayı bir yarenlik anlattı da ona gülüyorduk.

MECİT: Hani, çocuk nerede?

FETTAH: Hele otur Mecit Ağa... Hele ne-feslen bir...

RÜSTEM: Kahve, çay? Bir şey içsen...
 MECİT: İstemem. Çocuk gelsin ilkin. Elvan gelmezse, ömrüm boyunca çayımızı kahvenizi içmem. Kahve çay ne kelime, yüzünüze bakmam, selâmı sabahı hepten keserim vallah!
 HAYDAR: Gelecek... Babası buradaydı az önce. Önün sıra çıktı. Razi ettik. Elinden tutup getirecek.
 RÜSTEM: Yola getirdik. "Korkma" dedik, "Mecit Ağa da insan... Onun da çoluğu çocuğu var, halden anlar." Değil mi ya canım...
 FETTAH: He ya... Hemi de öfkesi geçti. Ne var ki, boş bulunup yemin etti bi yol dedik.
 RÜSTEM: Şoncağız çocuğa mat oldu demesinler. Meselenin ruhu burda efendi.
 MECİT: Elbette yavul! Biz susar, ört bas edersek, yarın tepemize biner bu veletler...
 FETTAH: Haklısın Ağa... Ne demişler? Ağaç yaşken eğilir.
 HAYDAR: Ağa, bir kez daha söz ver bize, açık açık bir daha söyle: Bir çizik çekeceksin değil mi?
 RÜSTEM: Çizik bile değil... Usturanın tersiyle boynuna bir dokunacaksın... Hani, berberler sabun köpüğünü alırlar ya usturayla... Öyle işte.
 MECİT: Anladık canım. Bunu iki de bir söylemenin ne gereği var. Bizi kanlı katil yapıp çıkacaksınız neredeyse... Düşman boğazlamıyoruz ya... Bakın... (Cebinden bir ustura çıkarır.) Nah, işte... Zaten kör bir ustura. (Elinin tersine sürer.) Kılı bile kesmiyor, nerde kaldı ki oğlunun boğazını...
 RÜSTEM: Neyse, kapa şu mereti de, bir cigara yak bakayım.
 MECİT: Kapatalım Rüstem. (Ustureyi kapağına sokar.)
 FETTAH: Nalbant bir daha baktı mı mandanın gözüne?
 RÜSTEM: Baktı ya... Yeni baştan muayene etti. "Göz çıkmış elden, tek gözlü kahr bu manda, bilersen." dedi.
 FETTAH: Neyse... Her ne kadar mal canın yongasıdır demişlerse de, yine de zarar ziyan mala davara gelsin derim.
 (MAHMUT, RAFET, ELVAN'ı içeri girerler.)
 RÜSTEM: Buyurun buyurun... Hoş geldiniz.
 MAHMUT: Hoş bulduk.

RÜSTEM: Geç bakalım baş köşeye Mahmut. Mecit Ağa'nın yanına otur. Sen de kerevete çok Rafet...
 RAFET: Ben burada, Elvan'ın yanında diki-leyim daha iyi.
 RÜSTEM: Geç canım, geç de, şöyle efendi efendi otur.
 RAFET: İyi böyle Rüstem Dayı.
 RÜSTEM: Peki, sen bilirsin. Elvan... Gel bakalım az beri kerata Elvan, yanına gel şöyle... (Elvan yerinden kıpırdamaz. Babasının eline sıkı sıkı yapışır, odadakilere ürkek ürkek bakar.)
 HAYDAR: Ulan bu ne süs böyle? Gören de güvey sanacak.
 FETTAH: Yaman bir delikanlı olmuş bu Elvan canım. Hani benim kızla everip, baş göz etsem yeridir.
 RÜSTEM: Öp bakayım Mecit Ağa'nın elini.
 MECİT: O sonraki iş... İlkin yeminim yerine gelsin.
 RÜSTEM: Sen bilirsin. Bak, Elvan; bundan böyle köyün malını davasını her türlü zarar ve de ziyandan esirgeyeceksin. Hayvanlara zinhar taş atmayacaksın. Onlar da senin gibi bir can taşıyorlar... Bahçeden, bostandan bir hayvan çıkarmak gerekirse, usulünce yapacaksın bu işi. Anladın mı?
 ELVAN: Anladım Rüstem Dayı...
 RÜSTEM: Mecit Ağa'nın hayvanlarına bundan böyle hiç dokunmayacaksın. Tamam mı?
 ELVAN: Tamam Rüstem Dayı...
 RÜSTEM: Gelelim esas meseleye... Baban anlatmıştır ya, bi yol da ben deyiveremiyim sana. Mecit Ağa boynundan bir damlacık kan çıkacak. Acısını duymayacaksın bile. Tut ki, pire ısırığı...
 FETTAH: Beile ki, ağaca neyin urmanırken dal çiziverdi boynunu...
 RÜSTEM: İyi söyledi Fettah Eminin... Dal çizer gibi...
 ELVAN: Korkuyorum Rüstem Dayı...
 RÜSTEM: Amma yaptın ha Elvan! Senin gibi gibi bir yiğit... Yiğitlikte korku olur mu hiç? Ayıp ayıp...
 ELVAN: Korkuyorum...
 HAYDAR: Hoppaala! Şu köyün içinde sünnet olurken ağlamayan tek çocuk sendin, ne cabuk unuttun? Bugünkü gibi

ağlımda... Öteki bebelerin hepsi birer zırlı tuturmuştu da, muhtar hepsini paylamıştı: "Utanın, utanın... Bakın, Elvan hiç ağlıyor mu?" diye...
 ELVAN: Sünnet başka, bu başka...
 RÜSTEM: Bak ne güzel söyledin. Bu işi sünnetle bir tutmak olur mu hiç? Farkında bile olmayacaksın. Göz açıp kapayınca kadar...
 ELVAN: Ya Mecit Ağamın eli titrese?
 RÜSTEM: Söylediğine bak! Koskoca adamın eli titrer mi hiç? Hadi, gel şöyle... Yaklaş bakayım biraz. Gel, gel... Azıcık daha... Diz çok Ağamın önüne.
 ELVAN: Çökeyim mi baba?
 RAFET (Öfkeli, bezgin): Yahu uzatmayın şu işi! Böyle bir eziyet hangi kitapta görülmüş? Tepemi atturacaksınız vallahi!
 HAYDAR: Sen dışarda bekle Rafet.
 MAHMUT: Sen kapının arkasında bekle iş olup bitene dek.
 RAFET: Peki... Göz kulak olası Mahmut Emmi. Sakın Elvan'ın bir...
 MAHMUT: Merak etme sen... (Rafet kapının ardına gider, kağıt yarı aralık bakar.)
 RÜSTEM: Hadi bakayım koçum... Has şöyle... İki dizinin üstüne gel. Ellerini yapıştır bakayım dizlerine. Hah... Uzat boynunu... Aferin...
 ELVAN (Siyelenleri ürkek bir biçimde yerine getirir): Korkuyorum Rüstem Dayı...
 RÜSTEM: Korkma dedim ya... Bak, hepimiz buradayız. Hadi Mecit, sen de elini tez tutuver de, bir an önce bitsin şu meret iş...
 MECİT (Çocuğun kulağını çekerek) Ulan, bir daha taş atacak mısın mandalarımıza?
 ELVAN: Atmayacağım...
 MECİT: Tövbe mi?
 ELVAN: Tövbe.
 MECİT (Cebinden ustureyi çıkarır, ağzını açar) Uzat öyleyse boynunu... Çekme geriye... Kırmıldama... Kırmıldayıp da, dellendirme beni. Dur ulan! Bak, böyle iki de bir kıpırdar durursan... Doğru dursana lan! Çekme boynunu...
 ELVAN (Hay'ıv) Baba! Babaaaa! (Kafının hızla açılışı... Üç el silah sesi... MECİT yere yığılır.)
 ELVAN (Yerinden sıçır, babasına sarılır): Baba! Baba! Öyle korktum ki!

RAFET: Bir yanına zarar geldi mi koçum?
 ELVAN: Yok, yok... Usturanın ucu değince sandım ki...
 (Odadakilerin hepsi ilkin şaşırır, ses çıkaramazlar. İlk toparlanan RÜSTEM olur.)
 RÜSTEM (RAFET'in üstüne yürüyerek): Ulan rezil Rafet, bu nasıl bir iş? Ben şimdi seni parça parça etmez miyim?
 FETTAH: Demek tedbirli gelmiş!..
 HAYDAR: Öyle... Hiç aklımıza gelir miydi? Vay namussuz vay!
 MAHMUT: Gelirken, "üstünde silah milâh var mı?" diye sormuştum da, "yok" demişti. Demek, benden bile gizledin ha, Rafet? Yazıklar olsun sana!
 RÜSTEM: Üstünü aramak varmış ya... Hiç birimiz akıl edemedik.
 MAHMUT (Yerde kıvranan MECİT'in üstüne eğilerek): Ağalar... Yardım edin de, kerevetin üstüne yatalım.
 RÜSTEM: Kıvramp duruyor... Akıl mı kaldı bizde canım. Hadi bakalım, sen ayaklarından tut Fettah... Sen de belinden sar Haydar... Yavaş yavaş... İncitmeden. Belki yarısı hafiftir. Hadi... (MECİT'i kaldırır, kerevete yatırır.) Oldu işte... Başının altına bir yastık... Ver bakayım... Tamam, tamam oldu. Nasılsın Mecit Ağa?
 MECİT (Güçlkle, kesik kesik konuşur): İçim kavruluyor... Na, şuram... Boş böğrüm... Bir de yüreğimin başı... Köz gibi... (Doğrulmak ister. Engel olurlar.) Ulan kahe avratlı Rafet! Gafil avladım beni. Demek kaderde senin kör kurşununla gitmek varmış... (Sesi hafifler.) Oysa ben... Ben... Yeminimi ya... Yalandan yerine... Ge... Getirecektim.
 RÜSTEM: Mecit! Mecit Ağa! Ses ver! Niye sustun ki? Ses versene! Yoksa?
 MAHMUT (Eğilir, MECİT'in göğsünü dinler): Artık ses etmez. Bırak, sarsma omuzlarımı...
 RÜSTEM (Bozgunda): Peki? Peki şimdi ne olacak? Ne olacak dedim millet? Böyle mayıl mayıl birbirimizin yüzüne mi bakacağız? Rafet...
 RAFET (Olana bitene dalgın ve boş gözlerle bakar. RÜSTEM'in kendine seslendiğini farketmez. Elvan'ın elini sıkı sıkıya tutar.)
 RÜSTEM: Sana söylüyorum dangalak Rafet!
 RAFET (Kendine gelir): Buyur Dayı. Bir şey mi dedin?

RÜSTEM: Birşey dedim ya! Ulan kuşkulu Rafet! Ulan cahal Rafet! Ne yaptın? Hepimizin başını nâra yaktın!

RAFET: Hakkın var Rüstem Dayı. Ne var ki, Elvan'ın bağırmasını duyunca kaybettim kendimi. Sandım ki...

RÜSTEM: Marazlı veledini göz göre göre boğazlatacağız he mi? Az önce kulağınla duydun. Yeminini yalandan yerine...

MAHMUT (RÜSTEM'in dostça omuzundan

tutar, havır iskemlelerden birine oturarak): Ne söylesen boş artık Rüstem... Olan oldu. Tartışmayı keselim. Nasıl olsa mahkemede... (Bir an susar.) Mahkemede sadece Rafet'e değil hepimize tek tek sorular bunun hesabını... Fettah?

FETTAH: Buyur Mahmut Emmi...

MAHMUT: Sen şurdan çabucak karakola haber ilet. Sonra da Mecit Ağa ile Rafet'in evlerine uğra... Hazırlık yapınlar.

UÇANTOP, ALANTOPU, MASA TOPU TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Sinan Erdem

1 lira

DERLEME SÖZLÜĞÜ

III. Cilt

35 lira

TARAMA SÖZLÜĞÜ

III. Cilt

40 lira

Turgut Özakman

DARILMACA YOK

(Oyunsu, 1 Perde)

K İ Ş İ L E R

1. OYUNCU
2. OYUNCU
3. OYUNCU
4. OYUNCU
5. OYUNCU

Çıplak bir sahnede ya da bir alanda oynar. Oyuncular diledikleri gibi giyinirler.

1. OYUNCU korkuyla kağımaktadır. Yüzü terden ıslanmıştır. Birden önüne 2. OYUNCU çıkar. Duraklama. 1. OYUNCU'nun kaçmak istediği her yönde 3. 4. ve 5. OYUNCU'lar belirir.

1.(Kısıt): Hayır!

2.(Çarpık güler): Yaa...

3.: Söyledikti sana.

4.: Dinlemedin...

5.: Ne yapalım?

2.: Kımıldama!

1.: Kaçmayacağım.

3.(Elindeki sustalığı silker; bıçak parlar): Dene istersen.

(1. kolyeyle yüzünü örter. Solumaktadır.)

5.: İndir kolunu.

1.: Yoo... (Tarı indirir.)

5.: Yaklaş bakalım.

1.: Yapma n'olur?

5.: Yaklaş dedim.

1.(Çevresine yardım dileyerek bakılır): Yapma, her şeyi anlatacağım.

4.: Biraz geç kalmadın mı? Rezil olduk.

5.: İndir, yüzünü son bir kez görelim.

1.: Yapmayın! (Kolunu indirir. 5. yerinde durur, ötekiler ağır ağır 1.'ye yaklaşırlar.)

2.(Çarpık güler) : Yaa...

(Sessizlik. Yaklaşma.)

5.: Bir!

1.: ...

4.: İki!

1.: Hayır...

3.: Üç! (Sustalığı açar.)

1.: Yoo...

2.: Dört!

1.: Öyleyse, ne yapayım, estepeta! (Saranlar donup kalırlar. 1. aradan çıkar. Seyircilere.) Diyeceksiniz ki, bu ne? Anlatayım: İlginç, merak verici bir oyun böyle başlayabilir. Oysa bizim oyunumuz böyle başlamıyor. Daha doğrusu nasıl başlayacağımızı da pek bilemiyoruz. Amacımız şöyle herkesin beğeneceği, kimsenin kızmayacağı bir oyun çıkarmak. Sazlı, sözlü, safalı, manzaralı, havadar, ömür, rahat bir oyun...

ÖTEKİLER (Birlikte; sol ellerine tef gibi vurarak): "Gidelim Gökşuya bir âlem-i âb eyleyelim..."

1.: Ne oluyor?

3.: Rahat dedin ya, estepeta bozuldu.

1.(Seyircilere): Bağışlayın, geç kaldım, arkadaşlarımı tanıtayım. (Oyuncuların gerçek adlarını söyler; selâmlama.) Kulunuz da... (Kendi adını söyler.) İvir-zıvırı getirin de, gerçekten başlayalım. (Oyuncular hızla dağılırlar, iki ayaklı boyacı merdiveni, iki küçük sandık (çanta-sepet de olabilir), bir davulla dönerler. Merdiven ve sandıklar yıldırım hızıyla açılır.)

2.(Davula vurarak): Bugün bu gece... (oyunun oynandığı yer) ...'de, safalı, manzaralı, leb-i